

5. Huzayrov Charles V. Features organization of cultural vospytatelnoho in the process of technical vuze: Author. Dis. ... Candidate. Sotsiologicheskie. Sciences: 22.00.08 / Huzayrov Vladislav Shamylevych; [Belhor. state. techn. University of them. Shukhov]. - Moscow, 2001. - 22 с.
6. Some questions of educational work: Ukraine MON molodsporu letter number 1 / 9-595 8.23.12 // Director of the school. - 2012. - № 22. - P. 44.
7. Denisenko A. On Monitoring the educational system of higher educational institutions: Dis. ... Candidate. ped. Sciences: 13.00.01 / Angela O. Denisenko; Kharkiv. nat. ped. University of GSSkovoroda name. - Kharkiv, 2008. - 220 p.
8. Dubasenyuk A. A. Concept of the theory of vocational educational teacher / A. A. Dubasenyuk // Pedagogy and Psychology. - 1999. - № 4. - P. 91.
9. Durmanenko O.L. Educational work at the university as a factor of personality of future professional / O. L. Durmanenko // Scientific herald of Volyn National University of Lesya Ukrainian / Wolin. nat. University of Lesya Ukrainian. - Lutsk, 2012. № 8. - P. 59-62.
10. Novikova L. I. As of education pedahohycheskaya Category / LI Novikova. - Moscow, 2000. - S. 13.
11. Sokolov I. V. characteristics of educational work in modern higher educational establishment / I. Sokolov // Modern High School: psycho-pedagogical aspect: monograph / Pedagogical Sciences of Ukraine, Institute of Pedagogy and psychology professor. Education APN Ukraine. - Kyiv, 1999. - P. 299-331.
12. Fitsula M. Pedagogy of higher education: teach. guidances. / M. Fitsula. - Kyiv: Akademvydav, 2006. - 352 p.
13. Schurkova N. E. Applied pedagogy of education: Textbook. posobyе / N. E. Schurkova. - St. Petersburg: Peter, 2005. - 366 p.
14. Yaksa N. V. Basics of pedagogical knowledge, teach. guidances. / N. V. Yaksa. - Kyiv: Knowledge, 2007. - 358 p.

Дурманенко О. Воспитательная работа в вузе как фактор формирования личности будущего специалиста. В статье раскрывается сущность, структура, функции и этапы организации воспитательной работы в высшем учебном заведении как одного из важных факторов формирования личности будущего специалиста; конкретизированы цели и охарактеризованы ведущие задачи воспитательной работы в высшем учебном заведении; проанализирован управленческий аспект в организации воспитательной работы и раскрыта роль педагога в обеспечении субъект-субъектного взаимодействия преподавателей и студентов в высшей школе.

Ключевые слова: личность, будущий специалист, воспитательная работа, задача воспитательной работы; высшее учебное заведение.

Durmanenko O. Extracurricular activity in higher school as a factor of forming future specialist personallity. The article deals with the concept of essence, the structure, functions and stages of extracurricular activities in higher school as one of the important factors of forming future specialist personality. The aim is specified and the main tasks of extracurricular activities in higher schools are analyzed. The administrative aspect of extracurricular activities and the role of the teacher in providing subject-subject interaction between teachers and students in higher school are revealed.

Keywords: personality, the future specialist, extracurricular activity, the tasks of extracurricular activities; Higher school.

УДК 378.4.212: 752

Віра Зірка –
Університет ім. Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

Науковий дискурс: навчання аспірантів створенню якісного наукового тексту

Статтю призначено питанню навчання аспірантів та науковців створення анотації, резюме, реферату як вимог складання іспитів з англійської мови, та формування наукового тексту, якій виступає способом подання результатів наукового дослідження. Проблеми написання розділів дисертаційного дослідження аспірантами окреслює його базові компетенції.

Ключові слова: дискурс, науковий текст, створення, аспіранти, інформація, презентація

Постановка наукової проблеми та її значення. У сучасному мовознавстві завжди актуальним було вивчення антропоцентричних питань, які пов'язані з фактором людини і мови: з реалізацією мовних контактів, семантики мови, когнітивної лінгвістики, що передбачає аналіз функціонування свого об'єкту, а також вивчення тексту у процесі його створення з урахування екстралінгвістичних чинників. Мова як система знаків, що забезпечує процес комунікації, складається зі словника та правил. Мова лінгвістики - це мова науки, що постійно і стрімко розвивається, стикається й схрещується із великою кількістю інших наук, передусім - з логікою, психологією, математикою. Мова сучасної лінгвістики, особливо в її семантичній і прикладній галузях, буквально «вирує», переварюючи і випліскуючи з себе безліч різноманітних понять. У цій ситуації будь-яке впорядкування термінології, будь-яка спроба розібратися в метамовній стихії і внести до неї елемент понятійної систематизації має безумовний сенс [2] (*сатурація тексту (у лінгвістиці); сатурація ринку - market saturation (в економіці); сатурація розчину (у хімії)*).

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сукупність способів, прийомів розгляду мовних одиниць, цілого тексту, його побудови, впливу на людину, соціум, орієнтують на аналіз **дискурсу**. Поняття дискурс охоплює розглядання тексту як мовленнєвої цілісності. Текст, з позиції його вивчення у лінгвістиці, являє собою, в першу чергу, мовний матеріал, фіксований у письмовій формі, при використанні якого можливо встановити закономірності в розгортанні дискурсивного процесу, у пристрої мовної системи, а також виявленні різноманітних властивостей мовних одиниць. Залежно від теоретичної установки текст може розглядатися як послідовність одиниць будь-якого рівня: слів, словосполучень, а не тільки як послідовність речень. Поняття тексту цілком правомірно використовувати як для позначення будь-якого лінгвістичного матеріалу в його письмовій формі, так і в якості синоніма для дискурсу (мова в дії), якщо даний текст є його письмовим поданням.

Необхідність навчання визначенню і переліку специфічних особливостей наукового тексту, розподілу його на частини, параграфи за спільними ознаками, властивостями виникла у процесі багаторічної праці зі студентами спеціальності «Переклад», які пишуть магістерські (дипломні) роботи, у роботі з підготовки аспірантів до складання іспитів з іноземної мови, а також керівництві аспірантами у написанні ними дисертаційних досліджень. Важливим вважаємо це питання також і для викладачів, що починають керувати першими студентськими науковими роботами. Основна складність створення такого наукового тексту полягає у логічній побудові, у змістовному структуруванні викладення, та у його оформленні. Це підтверджує велика кількість логічних помилок як у текстах дипломних робіт магістрів, так і у наукових статтях аспірантів, пошукувачів наукового ступеня доктора філософії.

Вчені підкреслюють, що науковий дискурс є особливим типом взаємодії адресанта й адресата (і ми цілком з цим згодні), в якому адресант докладає зусиль переконати адресата в істинності повідомлення через своєрідний внутрішній діалог з читачем [1]. Загальновідомо, що текст наукового дослідження завжди відзначається своєю подвійною природою. *З одного боку* – цей текст є вторинним. Жодне дослідження не виникає з нуля, воно спирається, «відштовхується» та співвідноситься з напрацьованими результатами у тій чи іншій галузі науки. Уміння працювати з первинним текстом, правильне оформлення своєї думки, послідовне зазначення посилань на першоджерело – це першочергове завдання будь-якого дослідника-початківця. У своєму «внутрішньому діалозі» він мусить переконати читача у достовірності свого повідомлення [2]. Але ж у *своєму* (науковому) тексті він повинен *перефразувати чужі думки і не видавати за власні без посилання на їх справжнього автора* – це **доброчесність**, яка належить до кодексу цивілізованого наукового та освітнього співтовариства. Поняття «*академічної доброчесності*» включає в себе такі цінності, як запобігання шахрайству, фальшуванню та плагіату; підтримку академічних стандартів;

чесність і ретельність в дослідженнях та науковому видавництві. Це та важлива точка відліку, на яку ми першочергово звертаємо нашу увагу у роботі з науковцями.

З другого боку, у кожній роботі присутній власно авторський підхід та результати авторського дослідження [3]. Саме ця складова змісту наукового тексту й вказує на його первинність. Відповідно до первинного та одночасно вторинного характеру наукового тексту доцільно розрізняти *об'єкт* створення тексту: у нашому випадку – це написання дисертаційного дослідження. Допомога у побудові, оформленні, написанні підрозділів саме науковою мовою – така допомога, щоб аспіранти та науковці *якісно й успішно* захищали свої дисертаційні роботи, а насамперед були підготовлені к складанню іспитів з іноземної мови – *мета цієї статті*.

Необхідність знання іноземної мови у наші часи безумовна, тому що в ході проектно-дослідної діяльності наукові співробітники повинні вміти виступати з доповіддю, представляти результати роботи за темою наукового дослідження. Уміння створювати *резюме і анотації, реферувати тексти* за фахом іноземною мовою, презентувати своє дослідження на наукових конференціях, та «круглих столах» – умови складання іспиту із володіння іноземною мовою, а далі готуватися до написання наукового тексту за фахом (дисертаційної роботи) – це *парадигма* підготовки майбутнього науковця, теоретико-методологічна модель, система понять і уявлень які властиві майбутньому розвитку науки.

І. Отже, створення наукового (фахового) *писемного повідомлення іноземною мовою аспірантами* на основі існуючої моделі – *перша сходінка парадигми*. На підставі вимог та рекомендацій, розроблених Національною академією наук і Центром наукових досліджень та викладання іноземних мов щодо володіння та складання випускного іспиту з іноземної мови були запропоновані навчально-методичні матеріали, які призначені для аспірантів, та здобувачів наукового ступеня доктора філософії [1]. У цьому питанні є деякі характерні ознаки, особливо при створенні короткого наукового (фахового) тексту, до якого серед інших, безумовно, відноситься анотування та реферування текстів зі спеціальності. Стосовно вимогам до іспиту з іноземної мови аспірант-науковець повинен уміти писати ділові листи, резюме, заповнювати різного характеру анкети відносно наукових конференцій, готувати власні презентації і, безумовно, створювати свій науковий текст, тобто дисертаційне дослідження – все те, що включають до писемного мовлення.

Анотування (*contents note, indicative abstract, abstract*) вважається мікротекстом, у якому повинен бути перелік об'єктів змісту документу, який анотується (книги, статті, монографії тощо). В анотації вказуються лише важливі положення змісту статті, тобто ті, що дозволяють виявити її *наукове та практичне значення і, обов'язково, новизну, а також відрізнити її від інших*, близьких за тематикою та цільовим призначення. Ми рекомендуємо не переказувати зміст статей (висновки, рекомендації, фактичний матеріал). Підкреслюємо, що слід використовувати не складні, а прості речення та обороти, не особові та вказівні займенники. Як вказує досвід нашої роботи на заняттях з аспірантами, необхідно, і ми це рекомендуємо, підкреслювати *призначення статті (кому вона адресується)*. Такі анотації подаються на заняттях у вигляді презентації, і кожний присутній аспірант повинен зробити висновок, чи мала б стаття що анотується, інтерес до його/її дослідження. За звичай анотація супроводжується бібліографічним описом документа/статті – це дозволяє його/її ідентифікувати. Обсяг анотації має бути не менше 500 друкованих знаків. При моделюванні створення такого тексту (анотації) слід користуватися *обов'язковими* вимогами.

1. Бібліографічний опис 2. Дані про автора (науковий ступень, вчене звання, наукова школа та ін., якщо вони вказані). Повні дані автора не є обов'язковими. 3. Вид розглянутого джерела: монографія, стаття в журналі, навчальний посібник тощо, місце і рік публікації. 4. Тема, ключові та загальні поняття, основна ідея статті. Процеси, місце та час, де відбувається дослідження, цілі та завдання, які ставляться щодо рішення основної теми тощо. 5. Ознаки, що відрізняють дану статтю від інших, близьких за тематикою та метою дослідження: новий предмет вивчення статті (*новизна*), а також особливості викладання матеріалу (наприклад, система викладання питання, постановка проблеми (*актуальність*)),

вирішення окремого питання, нова методика, узагальнення даних різних джерел, оригінальна оцінка фактів, нова концепція або гіпотеза, рекомендації практичного характеру). 6. Особлива думка 7. Кому адресується стаття, додаткове коло читачів, крім основного.

До писемного виду роботи з науковим текстом, у якій присутня модель створення наукового тексту, ми відносимо резюме (resume, summary). Уміння створювати resume, summary – невідмінна частина структури будь якої наукової статті, важливої як для аспіранта так і для пошукувача наукового ступеня доктора філософії. Це – мікротекст, у якому дається перелік головних положень та висновків основного тексту і який подається разом з основним текстом. Резюме публікується і мовою оригіналу, й іноземною мовою. Оскільки воно зазвичай додається до статті або доповіді, ми розглядаємо його важливим етапом створення монологічного писемного й усного висловлювання/повідомлення.

II. Наступним етапом підготовки наукових співробітників (аспірантів, докторів філософії) до складання іспитів є написання оглядового реферату (abstract, reference article), тобто такому *науковому тексту*, у якому подаються відносно докладні відомості щодо тематики документа що підлягає реферуванню, методи, цілі дослідження, отримані результати. Умови допуску осіб що навчаються становлять те, що результатом їх ознайомлення з оригінальною літературою за фахом є оглядовий реферат (*survey abstract, correlated abstract*) – тобто єдиний реферативний текст, складений (створений) за допомогою декількох окремих джерел, - текст, об'єднаний загальною тематикою змісту. Як правило, це аналітико-синтетичне перетворення текстової інформації, близької до теми дослідження аспірантами та пошукувачами наукового ступеня і яке об'єднане загальною тематикою змісту.

Якщо заняття присвячені складанню усного та письмового повідомлення про наукове дослідження, ми пропонуємо список дієслівних словосполучень. Дієслівна номінація як *особливий вид позначення дій і процесів* (тобто професійні та термінологічні дієслова) несе в собі чітку смислову структуру, велику вузькість і конкретність значення, яке передає наукове або технічне поняття, сприяє відсутності у нього асоціацій з іншими шарами словникового складу.

III. У нашому лекційному матеріалі про створення наукового дослідження, у керівництві аспірантами написання ними дисертаційної роботи, означенні та формулюванні методів їх дослідження, ми рекомендуємо починати з визначення назви теми наукового твору, і навчаємо обов'язково розділяти її на дві складові: номінативну, за якою стоїть предмет дослідження, і предикативну, тобто визначення змісту судження до дійсності, яке реалізоване в реченні (або тексті) через *предикат* – термін судження, в якому щось говориться про предмет судження (суб'єкт). Предметом судження у нашому випадку є наукова робота яка потребує обґрунтованість – доказовість наявності вагомих аргументів, що підтверджують вибір теми – це є ракурс, підхід, методи дослідження. Перш за все ми орієнтуємо аспірантів вичленувати поняття, виражені номінативними одиницями та *конструктами*. Це може бути одне спеціальне поняття, виражене словом-терміном або термінологічним словосполученням: *Емотивність, експресивність, соціолінгвістичні дослідження* тощо. Одиначна номінація використовується не дуже часто. Зазвичай вона конкретизується додатковими номінаціями: *мовні стилі сучасної англійської мови, запозичення в публіцистичному дискурсі* і т.п.

Включення декількох номінацій у заголовок дозволяє *конкретизувати* предмет дослідження, надає індивідуального характеру і обмежує його від суміжних досліджень у тих самих галузях лінгвістики і на тих же рівнях мови. У розумінні теми ми за кожною номінацією бачимо самостійне спеціальне поняття, яке належить до своєї певної галузі, до своєї системи спеціальних понять. Так, у наступному прикладі ми поділяємо фразу в творенні нових слів на 3 номінації: *творення слів (розділ лексикології - словотворення), нових слів (неологізмів) і науковий дискурс (дискурс-текст)*. У прикладі ми відмічаємо, що слід визначити поняття *лінгвістичної інтерпретації дискурсу і поняття текст*. Отже, конкретизація предмету дослідження, відображається *номінативними фразами* і є

обов'язковою умовою точного формулювання теми дослідження. Таким чином, номінативна складова відбиває предмет і галузь дослідження.

Друга необхідна умова чіткого формулювання теми – *використання термінологічної складової теми*. Неспеціальні слова загального характеру з розпливчатою семантикою часто ускладнюють розуміння предмету дослідження. У той же час не варто зловживати «термінологізацією» і перевантажувати заголовок новими, часто не сталими термінами. Тож, до формулювання предмету дослідження слід висувати дві основні вимоги: 1) максимальна конкретизація; 2) використання базових термінів, які висвітлюють тему дослідження, тобто термінологічний апарат наукової роботи [4].

Предикативна складова теми – категорія, яка цілим комплексом формальних синтаксичних засобів співвідносить повідомлення з певним часовим планом дійсності (у лінгвістиці). Це специфіка *наукової мови*, яка пов'язана з *компресією*, «стискуванням» змісту тексту і використанням номінативних структур для «згортання» розширеного тексту та специфічним науковим тезаурусом [5]. Особливо чітко розгорнуту предикативність можна спостерігати у заголовках наукових текстів. Лексичними засобами «згортання» змісту є короткі дієприкметники, короткі прикметники, віддієслівні іменники. На синтаксичному рівні таким засобом є атрибутивні фрази, еліптичні структури, пунктуаційні засоби.

Слід підкреслити, що тема наукового дослідження, яка вноситься у заголовок роботи (вона і є заголовком усього наукового тексту), дуже рідко містить тільки номінацію. Тема будь-якої наукової роботи, а саме тема наукової статті, дипломної роботи і *дисертації*, завжди предикативна, іншими словами вона містить логічну предикацію, відношення автора до номінації, до її положення у системі, до фокусу її розгляду, до методики її дослідження, до проблемного характеру даних аспектів номінації, до вибору *актуального* об'єкту матеріалу дослідження і т.п.

Для конкретизації підходу, предмету або матеріалу дослідження часто використовують знак двокрапки: *Порівняльний аналіз запозичень у англomовному науковому дискурсі: перекладацький аспект; лексико-семантичний аспект; структурно-семантичний підхід* і т.под.

Таким чином, предикативність теми наукового дослідження імплікована в номінативну фразу або в послідовність номінативних фраз і розкривається при трансформації цих фраз в твердження. Для розкриття поняття, що визначає предмет судження і зумовлює його зміст слід спочатку виокремлювати номінації, а потім трансформувати номінативні фрази в предикативні.

Слід пам'ятати, що розгляд спеціальних понять і їх ієрархічних стосунків, головним чином родо-видових, нагадує «подорож» по бібліографічних тематичних каталогах, де ми повинні як би кажучи «спуститися» від *загальної назви науки або галузі* до конкретних понять (термінологічного апарату), таких як одиниці і їх ознаки, так і «піднятися» від дуже вузького терміну до рівня дисципліни або галузі лінгвістики. Наприклад, від експресивно-емоційного компоненту можна пройти до родо-видових понять: конотативна складова значення слова - семантична структура слова – семасіологія - лексикологія.

Завдання дослідження повинні коротко і чітко висловлювати, виражати, визначати думку, поняття, паралельно з його поетапною структурою. Спочатку йдуть завдання теоретичної частини, де розглядаються, аналізуються і описуються *основні наукові поняття, теорії, точки зору, концепції, класифікації різних вчених*, а після чого неодмінно передбачається аналітична і практична частина дисертаційного дослідження.

Методи та прийоми дослідження. Традиційним для лінгвістики *описовий метод* у науковій роботі зазвичай ґрунтується на *методі діалогічної інтерпретації* – дослідженні, наприклад, публіцистичного тексту як дискурсивної моделі, що діалогічно співвідноситься з іншими; як допоміжний використовується *метод моделювання контексту* – опису типових для моделі тексту способів перекладу. У дослідженні також застосовується комплекс методів у рамках міждисциплінарного підходу: *дискурс-аналіз* (опис вербальної трансляції іміджевих ознак у їх проекції на екстралінгвістичний контекст – політичний, соціальний, культурний).

Застосовують також *методи: концептуального, компонентного аналізу семантичної структури слова, лінгвокогнітивного, метод лінгвокультурологічного аналізу, суцільної вибірки, та кількісний аналіз мовних явищ.*

Мовленнєвим конструктам відведена особлива роль у написанні наукової роботи. До мовленнєвих конструктив ми відносимо клішовані фрази, які вибудовують змістовно-смыслову структуру наукового тексту, і власне *дієслова*, які дискутують цільову установку кожного положення, істинність якого має бути доведена. Конструкти-фрази ми умовно називаємо метамовою. Дієслова-конструкти – операційні конструкти і ми виділяємо їх в одну групу. При цьому ми не ставимо завданням виділення їх тематичної, смыслові або понятійної класифікації, але акцентуємо увагу на їх точному значенні у функції мовленнєвого конструкту спеціального тексту. Список цих дієслів починається з найбільш вживаних і пропонується індивідуально поповнювати його з обов'язковим уточненням смыслового навантаження кожного:

Аналізувати – розкладати, розбирати ціле; детально розбирати, продумати.

Визначити – дати визначення, сформулювати точне значення терміну.

Виявити – зробити явним, показати, виявити: *виявити переваги, особливості*; розкрити, (виявити) – *виявити механізм; закономірності, структуру.*

Зіставити – виявити різні і загальні *сторони, властивості, ознаки.*

З'ясувати – зробити явним, зрозумілим, дізнатися: *з'ясувати природу явища, статус, ступінь вивченості.*

Інтерпретувати – тлумачити, роз'яснювати, розкривати зміст.

(Про) Ілюструвати – наводити наочний приклад для пояснення або доказу своїх думок, наочно пояснювати.

Описати – в систематичному порядку *викласти особливості, ознаки, склад чого-небудь.*

Підкреслити – проводити риску під яким-небудь текстом, словом і т. ін., вирізняючи щось; – наголошувати на чому-небудь, виділяючи його як значніше, важливіше за інше (звичайно у викладі). - *виявляти своє ставлення до кого-, чого-небудь поведінкою, діями і т. ін.; - робити що-небудь яскравішим, помітнішим і т. ін. порівняно з чимсь.*

Підтвердити – довести за допомогою чого-небудь істинність, правильність якого-небудь твердження: *підтвердити фактами, результатами дослідження; підтвердити гіпотезу, припущення; підтвердити кількісними даними.*

Позначити, відмітити тим або іншим способом: *показати на прикладі, графічно.*

Показати: показати, продемонструвати що-небудь, ознайомити з чим-небудь: *показати переваги якого-небудь підходу; показати результати дослідження.*

Порівняти – розглянути одне у зв'язку з іншим для встановлення схожості або відмінності, або для встановлення переваги однієї перед іншим.

Посилатися – вказувати на кого-небудь як на свідка або авторитетну особу, називати щось як аргумент для підтвердження своїх слів, виправдання дій і т. ін.; - повідомляти що-небудь (факти, цифри і т. ін.) для підкріплення своєї думки; - на доказ правомірності своїх міркувань *наводити або згадувати відповідні висловлювання видатних теоретиків, учених, письменників і т. ін.*

Представити: запропонувати що-небудь, вказати на що-небудь як на основу: *представити докази, аргументи; якнайповніше робота представлена в статті, книзі.*

Простежити – провести ретельне спостереження за чим-небудь: *простежити різні точки зору, класифікації, підходи, особливості, характерні риси, ознаки.*

Розглянути – розібрати, обдумати, обговорити, описати, детально зупинитися, зазвичай з метою оцінки ухвалення рішення: *розглянути питання, точку зору, класифікацію, поняття, гіпотезу.*

Роз'яснювати наочно, навчаючи чого-небудь: *показати правила згортання; показати аналіз за безпосередньо складовими; зробити явним, очевидним, виявити, розкрити: показати практичну значущість.*

Уточнити – зробити точнішим, надати велику точність: *уточнити формулювання; уточнити позицію автора.*

Метамова структури аналітичної та практичної частини наукового тексту ґрунтується, як правило, на роботах вчених, що були опрацьовані пошукувачем наукового ступеня. При аналітичному розборі досліджуваних одиниць (класифікацій) інших авторів перед тим, хто пише, виникають два завдання: 1. Висловити своє відношення до того або іншого твердження. 2. Побудувати текст, поєднуючи ланцюжки міркувань і підпорядковувачи логіку побудови за заданою логікою тезою. Для вирішення першого та другого завдання як допомога пропонуються мовні кліше, які, як вже було відзначено, ми називаємо метомовою структури наукового тексту (*Як свідчить...; інтерес мовознавців до вивчення... пояснюють...; нам видається..., це дозволяє зробити висновок ...; на наш погляд ...; спочатку нам хотілось звернути увагу...; досить очевидно...; на закінчення цього розділу...; але звернемося до (наступного) ще...; так, розглянемо це явище на прикладі...; з точки зору...; ми приєднуємось до думки...; якщо вважати, що... і т. под.*)

Висновки та перспективи подальшого дослідження. На закінчення підкреслимо, що як аналітичний, так і практичний розділи тексту дисертації повинні мати опис дослідження та його результати. У висновках дослідники мусять підсумувати основні результати та рекомендації для проведення подальших наукових досліджень. Мистецтво наукового тексту полягає у тому, щоб не тільки рельєфно відобразити окремі його складові, а й інтегрувати їх у цілісність. Науковий текст має бути *чітко структурованим*, переділятися на розділи і параграфи. Потрібно прагнути того, щоб кожен розділ був самостійним науковим дослідженням з певної складової теми дослідження, щоб кожен складову було викладено в окремому параграфі, а вся наукова робота була цілісною, а не фрагментарною.

Джерела та література

1. Ільченко О.М. Атрактори уваги сучасного англо-американського дискурсу <http://eprints.zu.edu.ua/3508/1/03iomand.pdf> Зірка В. В. Postgraduates: How to Train Specialized Language // Vera Zirka. - Scientific Chronicle. № 119. Series: Philological Sciences. Kirovograd, 2013. – P. 207-210.

2. Зірка В. В., Зінукова Н. В. Наукова робота: якісний та успішний захист: навчальний посібник: для студентів спеціальності «Переклад» / В.В. Зірка, Н.В. Зінукова - Д.: Вид-во ДУЕП імені А.Нобеля, 2014. – 156 с.

3. Ільченко О. М. Етноспецифіка текстів наукових анотацій: англо-українські паралелі // Вісник Харківськ.нац.ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Харків: Константа. – 2007 - №772. – С.79-82.

4. Darian, Steven, Ilchenko, Olga. ИМПАКТ: Writing for Business, Technology and Science. – 2nd edition (revised). К.: Akadempriodika, 2012.

References

1. Ilchenko O.M. Attractor account the modern Anglo-American discourse <http://eprints.zu.edu.ua/3508/1/03iomand.pdf>

2. Zirka V.V. Postgraduates: How to Train Specialized Language // Vera Zirka. - Scientific Chronicle. № 119. Series: Philological Sciences. Kirovograd, 2013. - p. 207-210.

3. Zirka V.V., Zinukova N.V. Scientific work: quality and successful defense: a training guide for students of "Translation" / V.V. Star, N.V. Zinukova - D.: Izd DUEL name A.Nobelya, 2014. - 156 p.

4. Ilchenko O.M. Etnospetsyfyka scientific text annotation: English-Ukrainian parallels // Herald-Harkkivsk.nats.un named after. V.N. Karazin. - Kharkiv: Constant. - 2007 - №772. - p.79-82.

5. Darian, Steven, Ilchenko, Olga. ИМПАКТ: Writing for Business, Technology and Science. - 2nd edition (revised). К.: Akadempriodika, 2012.

Зірка В. Научный дискурс: обучение аспирантов созданию качественного научного текста. В данной статье рассматриваются понятия, связанные с обучением аспирантов английскому языку аспирантов, с языком науки, с научным дискурсом и научным текстом. Обсуждаются некоторые аспекты подготовки аспирантов к сдаче экзамена по иностранному языку, по созданию текста (включая аннотацию, резюме к

науочної статті) з допомогою мови науки. Так як розглядається текст, який виступає в якості способу представлення наукової інформації, результатів досліджень, - виходять два важливі пункти: описання змісту теоретичних передположень дослідження і вміння представити їх дослідником. Акцентується, що важливим фактором є метамова представлення наукової роботи. Проблема написання анотації, резюме, наукового тексту, розділів дисертаційного дослідження окреслює його основні компетенції: здатність виконувати завдання по лексиці і граматиці, писати реферати, робити презентацію своєї роботи.

Ключеві слова: дискурс, науковий текст, іноземна мова науки, аспіранти, компетенції, дисертаційне дослідження.

Zirka V. Scientific Discourse: Postgraduates' Training to Creating of Scientific Quality Text. The concepts relating to the English language for post graduates, academic language, scientific discourse and text are examined in the article. The paper deals with some aspects of post graduates' training to create the text (including an annotation to a scientific article) with the help of an academic language. Since the text acts as a way of presenting scientific information, research results, so far two important items of it are derived: a description of theoretical assumptions' contents of the research and its representation by the researcher. It is emphasized that the important factor is the meta-language representations of scientific work. The problem of writing an annotation, summary, scientific paper, thesis, parts of dissertation research outlines its core competencies: ability to perform tasks on vocabulary and grammar, write abstracts, make presentation of their work.

Key words: discourse, scientific text, foreign academic language, postgraduates, competencies, thesis.

УДК 378.091.12:005.962.131

Роман Ільницький, Наталія Процишин –
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ)

Зміст підготовки аспірантів у вищих навчальних закладах України

У статті аналізуються проблеми змісту підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації в вищих навчальних закладах України протягом другої половини ХХ – початку ХХІ ст. На підставі нормативно-правової бази щодо змістового компоненту підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів у ВНЗ України робиться висновок про еволюцію основних складових цієї підготовки, а саме навчально-наукової роботи та практичної підготовки.

Ключові слова: підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації, аспірантура, вищі навчальні заклади.

Постановка наукової проблеми та її значення. З огляду на те, що Україна стала учасником Болонського процесу (2005), перед нею постала проблема модернізації інститутів аспірантури та докторантури [3; 5; 20]. Все це спричинило у наукових колах дискусію про необхідність удосконалення системи підготовки й атестації наукових і науково-педагогічних кадрів. На нашу думку, не можна сліпо копіювати зарубіжні моделі системи підготовки й атестації наукових і науково-педагогічних кадрів без урахування національних традицій в освіті та науці, оскільки це загрожує небажаними наслідками.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Спроби опису змісту підготовки наукових кадрів на основі вивчення філософських, історичних, науково-педагогічних джерел і архівних матеріалів зроблені у дослідженнях Б.Д. Лебіна [4], С.В. Конової [2], Л.С. Лобанової [5]. Окремі питання підготовки наукових кадрів висвітлювалися в роботах А.В. Філатової [19], Н.О. Органової [13]. Однак, системного вивчення змісту підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів у ВНЗ не проводилося.

Мета і завдання статті. Мета дослідження полягає у комплексному вивченні змісту підготовки наукових кадрів у вищих навчальних закладах України упродовж другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Слід зауважити, що принципи і зміст підготовки науково-педагогічних кадрів у ВНЗ не залишалися незмінними і визначалися соціально-економічними умовами життя суспільства, провідною ідеологією, рівнем розвитку науки та техніки.